

# »Stolice« u razvitku demokracije i medijskih sloboda

Promatrajući početkom ove godine televizijsku vijest o dodjeli priznanja istaknutom hrvatskom novinaru i sadašnjem predsjedniku Vijeća za medije Hrvatskoga helsinškog odbora Božidaru Novaku, za njegov »doprinos razvoju demokracije i slobode medija«, kako je to doslovce istaknuto u obrazloženju, tko zna kakve su sve misli obuzimale njegova kolegu novinara, koji je odmah nakon Drugog svjetskog rata izbačen iz uredništva jer nije bio dovoljno »politički pouzdan«? Bilo bi također zanimljivo proniknuti u osjećaje hrvatskog emigranta, koji je kao student izbačen s fakulteta jer mu je stric bio ustaša, te je morao pobjeći u inozemstvo da bi mogao studirati, dok je slušao naziv uručenog priznanja - Nagrada Miko Tripalo? U tom je kontekstu, možda, najbolje ostaviti na miru hrvatskog branitelja, invalida u kolicima, koji je čitao vijest o tome događaju, u kojemu je stajalo da je nagradu dodijelila saborska zastupnica Vesna Pusić. Što reći o novinarima koji su u prvoj polovici devedesetih izvješćivali hrvatsku i svjetsku javnost o srpskoj agresiji iz područja opkoljenih gradova, rovova i s prvih crta bojišnice, dok su slušali riječi hrvatskoga predsjednika Stjepana Mesića, koji je govorio o

razborito jednostavno ih gurnuti na stranu, jer sve te osobe ne samo da imaju imena i prezimena, nego ih je i zapanjujuće veliki broj: tisuće i tisuće! A nijedna istinska demokracije ne smije tek samo tako izbrisati glas bilo kojeg pojedinca, jednako ni kao pet, deset, stotinu, tisuću ili tisuće njih.

Što je, onda, zajedničko svima njima da zaslužuje bilo kakvu pozornost? Zvuči gotovo nevjerovatno, ali svi su oni, promatrajući spomenute sudionike od nagrađenog do nazočnih, zaključili kako ih oni podsjećaju na likove glasovitoga kazališnog djela »Stolice«, zbog toga što oni doista sjede na raznovrsnim predsjedničkim stolicama: hrvatske države, HHO-a i njegovog Vijeća za medije, hrvatske parlamentarne stranke i njezine počasne, doživotne. Međutim, »Stolice« su s »Čelavom pjevačicom«, »Nosorogom«, »Zračnim pješakom« i drugim djelima, najpoznatija ostvarenja Eugena Ionescoa i njegova »teatra apsurdna«, koji briše granice između realnog i fantastičnog, komičnog i tragičnog. I konačno ključno pitanje: Po čemu je to teatar apsurdna prisutan na hrvatskoj medijskoj pozornici? Otpušteni je novinar imao spremno objašnjenje: dobitnik nagrade za promicanje demokra-

(nacionalnih, vjerskih, političkih i dr.) mogao kao sveučilišni profesor predavati povijest filozofije, marksizam, filozofiju politike i sl. Zagonetni je pak 55-godišnjak spominjao nekakve hvalospjeve »najvećem sinu naših naroda i narodnosti, našem voljenom drugu Titu« i to usred Zagreba, ni manje ni više nego, u drugoj polovici već prilično »uzavrele« g. 1971.

## »Slobodna Dalmacija je znatno osjetila«

Ipak, za ozbiljnu tvrdnju o hrvatskom teataru apsurdna na medijskoj pozornici nisu dovoljne tek nekakve subjektivne aluzije o stolicama, nego činjenice. Izbačeni novinar ih je iznio:

»Oblasni komitet KPH-a za Dalmaciju Split, 2. XI. 1946. Br: 1662/46

Oblasnom Komitetu KP Hrvatske (agitprop komisiji), Zagreb

»Opći pregled rada agitpropa Oblasnog komiteta KPH-a za Dalmaciju - od listopada do prosinca 1946'

...Sektorom tiska rukovodio je do sada drug Božidar Novak-

štva - Novak Božidar« (str. 1-2).

»Zapisnik sa sastanka partijskog odjeljenja Uprave za agitaciju i propagandu i historijskog odjeljenja održanog dne 10. XI. 1949. u 14 sati«, donosi popis 19 sudionika, među kojima su: Tode Čuvurija, Jovo Ugr-

**Članovi Agitpropa (agitacija i propaganda) Saveza komunista nemilosrdno željeznom ideološkom metlom čistili su sve segmente hrvatskoga (ondašnjega jugoslavenskog) društva od »protunarodnih elemenata« štetnih po komunističko shvaćanje demokracije i medijskih sloboda.**

čić, Zlatko Uzelac, Mato Babić, Mirko Božić, Frane Matijaca i dr., te Božidar Novak.

## Razgovori s pojedinim urednicima

Što se krilo iza redaka tih suhoparnih dokumenata i što su oni stvarno značili za razvitak demokracije, posebice medijskih sloboda, može se samo naslućivati. O tome su, ipak, najmjerodavnija povijesna vrela: »Izvešće Odjeljenja za agitaciju i tisk Uprave za propagandu i agitaciju CK KPH« o stanju u medijima u g. 1949:

»Važno je napomenuti, dakle, da Agitprop ima u rukama novinsku izdavačku djelatnost, da

su pošli u višu partijsku školu CK KPJ u mjesecu rujnu 1948. godine:

Na liniji partijsko-organizacionog rada:... Na liniji agitacije i propagande:... Na liniji privrede:... Na liniji omladine: 1. Tripalo Miko - član KP od svibnja 1943. godine, org. tajnik PK SKOJ-a. Drugu je izdana članska partijska knjižica i jedan primjerak nalazi se u CK KPJ. Na liniji UDB-e:... Kao nastavnici fakulteta:...«

## »Za velikog revolucionara, mislioca i državnika!«

Sredovječni muškarac, nekadašnji »proljećar«, otvorio je knjigu poznate beogradske znanstvenice Latinke Perović, koja je objavila zdravicu Savke Dabčević-Kučar u ondašnjem zagrebačkom hotelu »Esplanade« u rujnu 1971, koju je ona izrekla u čast Josipu Bozu Titu. U njoj, uz ostalo, stoji: »Dižem ovu čašu za čovjeka u čijoj se osobi najrelejnije izražavaju slava, jedinstvo i uspjesi naše prošlosti, revolucionarna socijalistička snaga naše sadašnjosti i svijetla perspektiva naše sutrašnjosti, za velikog revolucionara, mislioca i državnika, za istinskog borca za radnička, nacionalna i ljudska prava i slobode, za najvećeg sina naših naroda i narodnosti, za dragog nam druga Tita i drugaricu Jovanku.«

Gospodine novinaru, učitelju, emigrante, branitelju, bivši ratni izvjestitelji i nekadašnji »proljećaru«! Svi su vaši podaci, vjerojatno, istiniti, ali se oni moraju smjestiti u kontekst ondašnjih poratnih prilika, kasnijih društveno-političkih previranja, oslobodilačkoga Domovinskog rata i sl. Osim toga, nagrađeni je prema svim ocjenama pridonio širenju medijskih sloboda, političar po kojemu nagrada nosi ime postao je hrvatski simbol, hrvatski je predsjednik demokratski po drugi izabran na najvišu dužnost, uručiteljica nagrade je predsjednica parlamentarne stranke u Hrvatskome saboru, doživotna počasna predsjednica te iste stranke prema anketama jednoga hrvatskog tjednika najpopularnija je žena u Hrvatskoj, a sveučilišni je profesor nakon završetka Domovinskog rata po medijima najmjerodavnija osoba na području ljudskih prava. To je realnost, to su činjenice koje se moraju uvažiti, a sve sudionike dajte nagrade za »doprinos razvitku demokracije i slobode medija« u Zagrebu, zbog okolnosti u kojima su bili ili u kojima jesu, i u kojima nisu mogli drukčije, potrebno je razumjeti. No, u pogledu onih koji su bili i još uvijek su zgaženi, poniženi i povrijeđeni, kojima nikada nitko nije dao nikakvu zadovoljštinu, koji su za razliku od uglednika ipak mogli drukčije, zbog čega su i platili visoku cijenu, mogla su se iščitati pitanja: A da li nás netko razumije? Zar doista misle da ste nas nakon svega razuvjerali u postojanje teatra apsurdna na hrvatskoj medijskoj pozornici? Pitanja su, doista, vraški teška!

**Tomislav Vuković**

**Nastavlja se**



Božidar Novak, Miko Tripalo, Vesna Pusić, Stjepan Mesić, Žarko Puhovski i Savka Dabčević Kučar - likovi iz hrvatskoga teatra apsurdna ili...?

temi »Sloboda medija u Hrvatskoj danas«, kako su početkom devedesetih »urednička i novinarska mjesta popunjavana po babi i stričevima«, te da je postojao jedan jedini uvjet koji su novinari morali ispuniti - da su bili »spremni i voljni upregnuti se u kola ratne propagande«? Nastavnik, koji je svojedobno dobio otkaz u školi jer se saznalo da prijateljuje sa seoskim župnikom, i nije bio previše iznenađen nazočnošću predsjednika HHO-a Žarka Puhovskoga na tom skupu, jer je to i očekivao. Najzagonetniji je bio 55-godišnjak koji je, sjećajući se g. 1971. i batina dobivenih od »narodne milicije«, zbog samo njeemu znanih sumnja i dvojba, duboko uzdahnuo ugledavši u prvome redu popularnu hrvatsku političarku Savku Dabčević-Kučar.

## Realno ili fantastično, komično ili tragično?

U čemu je zapravo problem i čemu služi nabranje izmišljenih (ili možda ipak stvarnih?) likova i njihovih sudbina? Tko su zapravo oni? Zbog čega bi ti anonimci bili mjerilo tako velikog događaja u Hrvatskoj u kojem se pompozno slavila demokracija i medijske slobode, ili otkuda im, uopće, pravo da ga dovode pod upitnik? Bez obzira na sva ta pitanja nije previše

cije i slobodu medija svojedobno je bio član Agitpropa (agitacija i propaganda) Saveza komunista i osposobljavao »agitpropovce«, najelitnije komuniste koji su nemilosrdno željeznom ideološkom metlom čistili sve segmente hrvatskog (ondašnjeg jugoslavenskog) društva od »protunarodnih elemenata« štetnih za komunističko shvaćanje demokracije i medijskih sloboda. Mladi je student samo spomenuo da nagrada nosi ime po hrvatskom političaru, koji je upravo od Agitpropa poslan među mlade, te svakako nije slučajno postao i predsjednik Centralnog komiteta Narodne omladine Jugoslavije. Hrvatski je branitelj bio vrlo kratak, prisjetio se izjave

da je »Hrvatska stvorena na zločinu«. Novinari se uopće nisu htjeli očitovati, nego su postavili protupitanje: Zar su pojedinci zaboravili tko je devedesetih godina prošloga stoljeća obnašao ključne dužnosti u Hrvatskoj uz predsjednika dr. Franju Tuđmana? Otpušteni se nastavnik tek nasmijsao i rekao kako je uzaludan posao uvjeravati ga da je bilo koji protivnik ondašnjeg komunističkog totalitarizma i kršenja osnovnih ljudskih prava

Blažić i drugarica Lena Rakić. Međutim sada smo druga Novaka-Blažića poslali u novinarsku školu u Beograd i to je naš tisk »Slobodna Dalmacija« znatno osjetio« (str. 2).

»Oblasni komitet KPH za Dalmaciju Br. 2828 Split, 3. III. 1948.

Predmet: Predavači za Nižu partijsku školu

Centralnom komitetu KP Hrvatske, Zagreb

Za nižu partijsku školu mi smo predvidjeli za pojedine teme sljedeće predavače:

**»Važno je napomenuti, dakle, da Agitprop ima u rukama novinsku izdavačku djelatnost, da inicira izdanja, dokida neka nepotrebna i da, daleko više nego prije, vodi računa i istražuje da li neka predložena publikacija stvarno treba izlaziti ili ne, a ako treba, onda u kakvoj formi itd.«**

I. Narodnooslobodilačka borba... 4. Nacionalno pitanje u Jugoslaviji - Novak Božidar, čl. Obl. Kom...

III. Partijska izgradnja... 4. Agitacija i propaganda - Novak Božidar...

IV. Osnovi lenjinizma 1. Marks i Engels osnivači znanstvenog socijalizma - Novak Božidar... 3. Imperijalizam - Novak Božidar... 9. Staljinov nauka o izgradnji socijalističkog i komunističkog dru-

inicira izdanja, dokida neka nepotrebna i da, daleko više nego prije, vodi računa i istražuje da li neka predložena publikacija stvarno treba izlaziti ili ne, a ako treba, onda u kakvoj formi itd.« (str. 7).

»U pogledu uzdizanja novinarskih kadrova poduzete su znatne mjere. Osim individualnog pozivanja i razgovora s pojedinim urednicima, održan je niz konferencija za tisk koje su držali privredni rukovodioci (ministri), zatim niz sastanaka glavnih urednika koje su držali rukovodioci agitpropa« (isto, str. 10). Agitprop CK SKH u jednoj se prigodi čak potuzio Agitpropu CK SKJ, što inače nije bio čest slučaj. U dopisu se od 30. listopada

1946. izravno navodi: »Izgleda nam da nema u centrali (TANJUG-a, op. T. V.) dovoljno kontrole nad pojedinim radnicima.«

Emigrant je predočio sljedeći dokument:

»Oblasni komitet KPH za Dalmaciju, agitprop

Br. 6443/48 Split, 5. VI. 1948.

Centralnom komitetu KPH, Agitpropu

Pregled po kojim će se linijama rada razvijati drugovi, koji



# Sustavni grubi napadi na katolištvo

Žrtvama komunističkog totalitarizma nije sigurno ni malo lagano gledati i slušati neke istaknute osobe u današnjem javnom životu u Hrvatskoj, koje su bile sastavni i aktivni dio nekadašnjega represivnog sustava, a koje ponovno vode glavnu riječ u različitim segmentima hrvatskoga društva. Njihovo sadašnje zalaganje za demokraciju, ljudska prava, nacionalne interese, politički pluralizam, hrvatsku državnu samostalnost, medijske slobode i sl., ukrajno: sve vrijednosti koje su zdušno s pozicija vlasti svojedobno zatirali, trebalo bi se doimati kao izvorni »teatar apsurd«. Naža-

lost, zbog pomanjkanja političke volje u Hrvatskoj, mnogi likovi iz tog antiteatra neopaženo su se preselili na druge kazališne pozornice, obukli na sebe odijela pozitivnih glavnih junaka i danas vrlo uspješno ubiru pljesak gledatelja. U stvaranju dojma o njihovoj ideološkoj (kvazi)transformaciji, velikim zaslugama i doprinosima, ključnu ulogu imaju pojedini visoki državni dužnosnici i mediji u Hrvatskoj. Razumije se da nije prihvatljivo *apriori* generaliziranje jer je svaki lik »priča za sebe«, ali je jednako tako neprihvatljivo generalno, uporno i sustavno prešućivanje i krivotvorenje povijesnih činjenica. Dokle se god »pod reflektore pozornica« ne stave svi dostupni dokumenti, podaci, činjenice i svjedočanstva, teatar apsurdna na hrvatskoj (medijskoj i svakoj drugoj) pozornici i dalje će doživljavati svoje zvjezdane trenutke, pa će nekadašnji idejni, administrativni, organizacioni i fizički počinitelji komunističkih zločina i dalje biti najgrlatiji zaštitnici i promicatelji svekolikih sloboda.

## Galerija »simpatičnih« komunističkih likova

Kozmetički zahvati nad povijesnim činjenicama, kako bi nekadašnja komunistička stvarnost današnjim naraštajima bila što prihvatljivija a odgovornost njezinih glavnih aktera ublažena, sve su češći, pa u tom smislu vrijedi navesti neke primjere. Božidar Novak, prvi poslijeratni »dugovječni« glavni urednik »Vjesnika«, kako se to popularno naziva, novinarska legenda i prvi čovjek HHO-a zadužen za hrvatske medije, u jednom je intervjuu izjavio: »Kad sam se vratio iz Beograda, rekao sam: 'Vjesnik' mora biti nacionalni list a ne glasilo Partije!« U njemu opisuje također i svoj povratak u Zagreb: »Nalazio sam se, naime, u Skupštini Jugoslavije kad je Đilas podnio ostavku, a Bakarić me je savjetovao da isto posljedopodne bježim u Zagreb, jer će se 'na nama ne-Beograđanima slomiti koplje obračuna s Đilasom.« U nastavku također spominje kako je u Budimpeštu za dopisnika poslao Đorđa Zelmanovića, koji je tamo napravio »genijalan novinarski posao« itd. Tako se, eto, pred čitateljima pojavljuje nekoliko simpatičnih komunističkih likova: novinar

kojemu je stalo do hrvatskoga nacionalnog glasila, političar iz samoga partijskog i državnog vrha koji spašava hrvatske kadrove, glavni urednik koji pruža progonjenim novinarima utočište i dopisnik vrhunski profesionalac. Koliko u svemu tome ima istine, teško je prosuditi, jer je npr. upravo nevjerovatno da bi se bilo tko u ono doba mogao »skriti« pred vlastima jednostavnim bježanjem iz jednoga u drugi grad, i to ni manje ni više

**Dokle se god »pod reflektore pozornica« ne stave svi dostupni dokumenti, podaci, činjenice i svjedočanstva, teatar apsurdna na hrvatskoj (medijskoj i svakoj drugoj) pozornici i dalje će doživljavati svoje zvjezdane trenutke, pa će nekadašnji idejni, administrativni, organizacioni i fizički počinitelji komunističkih zločina i dalje biti najgrlatiji zaštitnici i promicatelji svekolikih sloboda.**

nego u uredništvo glasila, ako se zna da su sva uredništva bila pod budnom paskom Partije i državnih služba. No, svedjedno, jedno je sigurno: na temelju tih (okrnjenih) podataka ne može se dati vjerodostojna i cjelovita slika o spomenutim osobama! Da bi se ona dobila, potrebno je npr. reći da je novinar Zelmanović, osim što je iz Mađarske pisao za hrvatska glasila, surađivao i u mađarskim glasilima, posebice u budimpeštanskom »Népszabadság« («Narodnoj slobodi»). U njima ne samo da nikada nije pokazao barem malo naklonosti prema novostvorenoj hrvatskoj državi koja ga je plaćala, nego ju je i sustavno na krajnje neprofesionalan način godinama blatilo. Nije li to prešućivanje kozmetika?

## Dva brata i omladinske organizacije

Suviše je dokazivati da u jugoslavenskom, u tom smislu i hrvatskom medijskom prostoru od g. 1955. do 1963. kada je Novak bio glavni urednik »Vjesnika«, nije bilo mjesta nekakvim posebnim nacionalnim (hrvatskim) interesima, kao ni ideološkim, političkim ili filozofskim pogledima koji bi na bilo koji način iskakali iz strogo određenih okvira. Primjera je za takvu tvrdnju gotovo bezbroj, a prijestupnici bi po kratkome postupku bili uklonjeni. Zato je, možda, zanimljivije pokazati kakav je bio odnos prema religioznosti, tj. prema katolištvu i Katoličkoj Crkvi na stranicama »Vjesnika«. Na temelju toga može se utvrditi onodobna razina demokratskiosti, medijskih, ljudskih (vjerskih) i svih drugih sloboda. Nasumce je odabrano nekoliko brojeva s početka Novakova urednikovanja (1956), iz sredine (1959) i s kraja (1962).

U svim tim godinama prevladavaju isključivo negativni tonovi s grubim napadima na katolištvo i Crkvu kao instituciju i

njezine članove, podjednako i klerike i vjernike laike. Tako rubrika »Naš komentar na temu« donosi tekst N. Krmpotić »Crkva i država«: »Mada su teška poglavlja naše historije vezana za političku djelatnost Rimokatoličke crkve, teško je pretpostaviti da su njezini svećenici, pošto su preživjeli petnaest godina u novoj Jugoslaviji, lišeni tog smisla za realnost. Bilo bi to neshvatljivo, iako je zauzimanje pozitivnog stava prema državi otežano u ovom slučaju i time što se vrhovno starješinstvo ove crkve nalazi izvan granica zemlje i svojim odlukama utječe na te odnose... Nema sumnje da je sve to paravan za druge aspiracije. Ma kakve one bile, sigurno je da nisu religiozno već politički obojene. A ti politički prohtjevi crkve skupo su stajali naše narode u daljnjoj i bližoj prošlosti« (1959, 29. siječnja, str. 2).

U rubrici »Pišu nam« članak »Fratarske igre« bavi se konkretnijim problemima: »Dva mlada brata u selu Radunići općina



Popis tema i predavača na Partijskoj školi dovoljno govori o demokratskoj svijesti onodobne »duševne avangarde«

Muč opazili su kako omladina nedjeljom i praznikom nema prilike da se zabavi, i brzo smisliše kako će 'pomoći' omladini - nabaviše šah, domino, karte i druge potrebne predmete za igru i zabavu. Da bi se omladinci bolje osjećali pod njihovim okriljem, ne propustiše da ih ponude i kojom cigaretom, a nađe se i čašica rakije ili vina. Fratarsku računnicu bi lako mogle pomutiti omladinske organizacije. Ne treba nikakva domišljanja: nabaviti šah, dominu, rekvizite za odbojku i nogomet, prirediti natjecanja u bacanju kamena s ramena, u trčanju i skokovima, a i zabave i ples. Naravno, bez karata, vina i rakije« (1956, 1. travnja, str. 6).

## »Pastirov dorat« i seoski SSRN

Nastavnici vjernici bila je »omiljena« tema, »Vjesnik« je javno prozivao i pribijao na stup srama sve »nepodobne«, kao što je to bilo slučaj u »imotskoj komuni«: »Prilikom ocjene rada

prosvjetnih radnika u toj komuni raspravljalo se na općinskoj konferenciji SK u Imotskom o učiteljima Ljubi Odoviću, Mati Livajiću, Seki Postenjak i dvojici profesora imotske gimnazije N. Benkoviću i N. Baričiću... Prosvjetni radnici imotske komune osudili su takvu aktivnost svojih kolega. Zatraženo je da se prema njima poduzmu i odgovarajuće mjere. Razumljiv je i zaključak komunista imotske općine da prosvjetni radnik ne može biti onaj čovjek koji odgaja i prosvječuje učenike suprotno znanstvenim i naprednim principima naše stvarnosti. Međutim, može se također primijetiti da su ti pojedinačni primjeri u izvjesnom smislu posljedica sustavne negativne aktivnosti jednog dijela, i to reakcionarnog, crkvenih predstavnika na tome području« (1956, 5. travnja, str. 9).

S današnjeg motrišta i vremenskog otklona nekadašnji »veliki« »Vjesnikovi« problemi izgledaju smješni, kao što je to slučaj u tekstu »Da pop ne pješači...«: »U Breškama, selu kraj Tuzle, vodila se posljednjih dana dosta čudna, neuobičajena akcija. Glavni akteri: pop i njegovo stado. Crkveni odbor u ovom selu čini se da je bio sastavljen od vrlo utjecajnih ljudi. Između ostalog, tim ljudima je bilo dosta teško da gledaju kako njihov pastir svakog dana ide od zaseoka do zaseoka - pješice. Zbog toga odlučio se da kupe popu - konja... Potrebnih 60.000 dinara za konja sakupiše i kupiše lijepoga dorata... Najviše treba prigovoriti SSRN-u u ovom selu. Što radi na razbijanju ovakvih shvaćanja?« (1956, 12. travnja, str. 6).

U najboljem slučaju katolištvo je kao izrazito negativna društvena odrednica bilo prešućivano u nekim neizbježnim slučajevima, kao što je to u napisu »Jubilej narodnog preporoda u Dalmaciji i Istri« s nadnaslovom »Uz proslavu stogodišnjice«. U njemu autor Bernard Stuljić jako dobro pazi da slučajno ne bi spomenuo kako je Juraj Dobrila bio biskup, Mihovil Pavlinović svećenik ili, ne daj Bože, bilo kakvu pozitivnu ulogu istarskoga katoličkog svećenstva u tom razdoblju (1962, 4. ožujka, str. 6).

Kao u nekakvom sudskom biltnu redovito su se objavljivale presude svećenicima, kao u vijesti »Osuđen zbog šovinistič-

**Kozmetički zahvati nad povijesnim činjenicama, kako bi nekadašnja komunistička stvarnost današnjim naraštajima bila što prihvatljivija a odgovornost njezinih glavnih aktera ublažena, sve su češći.**

ke propagande«: »Pred vijećem Okružnog suda u Zadru održano je ovih dana suđenje svećeniku Šantu Bilanu, župniku iz Iža Malog, koji je, prema priznanju, iskazima svjedoka, materijalima koji su proizašli iz istražnog postupka, a i na samome suđenju, sustavno i smišljeno dugi niz godina neprijateljski djelovao protiv bratstva i jedinstva naših naroda i izgradnje socijalističkih društvenih odnosa u našoj zemlji« (1956, 4. ožujka, str. 6).

Objavljivano je ne samo mnoštvo protukatoličkih članaka i vijesti nego i brojni feljtoni, kao npr. »Crkva i radništvo u Hrvat-

skoj«, »Zavod sv. Jeronima antijugoslavenski centar u Rimu« i sl.

## »Krokodilske suze« Vlade Gotovca

Bilo bi potrebno prilično truda i vremena da se promotri istinitost tvrdnje kako se »Vjesnik« od g. 1955. do 1963. istrgnuo iz partijsko-ideološkog zagrljaja i postao hrvatsko glasilo. Za početak dobro je navesti tek po jedan primjer. Stupanj medijskih sloboda može se naslutiti iz vijesti o godišnjoj skupštini Društva novinara Hrvatske u Zagrebu »Štampa je napredovala«, na kojoj su sudjelovali visoki državni i partijski dužnosnici: »Dva su problema dominirala u radu skupštine: kako dalje raditi na podizanju kvaliteta štampe s posebnim osvrtnom na političku, ideološku i stručnu izobrazbu novinara, te kako novinaru djeluju kao društveni i politički radnici...

Uz nesumnjiv kvalitativan napredak tiska i radija, neophodno je - istaknuto je na godišnjoj skupštini - pojačati napore u marksističkom i stručnom uzdizanju novinara kako bi štampa, odnosno radio, što adekvatnije odražavali našu stvarnost i ukazivali na daljnje putove razvoja... Radi potpunije političke i marksističke izobrazbe odlučeno je da se češće održavaju različiti seminari« (1956, 22. travnja, str. 2).

O stanju hrvatske nacionalne misli tih godina u »Vjesniku« govori i žestoki napad Vlade Stopara na onodobni časopis »Prisutnosti«, koji je postavio problem zapostavljanja hrvatskih književnih velikana u medijima. Porugljivo se navode »krokodilske suze« Vlade Gotovca, kako doslovce stoji u tekstu, koji je upozorio: »Jesam li usamljen u ovom času? Bdi je li još netko nad Ujevićevim knjigama (tko bilo, gdje bilo)? Sjeća li se da su se danas navršile tri godine od njegove smrti. Pregledao sam novine i časopise i nisam se iznenadio: ni riječi!« »Vjesnik« zbog toga poručuje: »Već dugo u Zagrebu nije izlazio časopis koji bi stajao na klimavijim nogama... Jer 'Prisutnosti' su odsutne već dugo i daleko« (1959, 25. siječnja, str. 6).

Na kraju, zar je potrebno posebno tumačenje mnoštvu objavljenih zaključaka, izvješća, dokumenata Komunističke partije, apela za djelotvorniji ideološki rad na selu, gradu, fakultetima, među omladin-cima, prosvjetnim djelatnicima, novinarima, u vojsci, tvornicama? Što reći o brojnim plovidbama »Galeba« s Titom i bez njega, tako da je »Vjesnik« jednog trenutka izgledao kao brodski dnevnik »Galebova« kape-tana?

A o »Vjesnikovu« zasipanju javnosti govorima i citatima Aleksandra Rankovića, Jakova Blaževića, Veljka Vlahovića, Zvonka Brkića, Edvarda Kardelja, Čede Grbića i ostalih »velikih promicatelja demokratskih procesa« - bolje ne trošiti previše riječi.

Tomislav Vuković

Svršetak